

Sygn. akt I C 1092/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Małgorzata Chomiuk

Protokolant st. sekr. sąd. Iwona Bierkat

po rozpoznaniu w dniu 18 marca 2016 r. w Siedlcach sprawy

z powództwa A. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu w Radomiu zastępowanemu przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa

o zapłatę

I. zasądza od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Sąd Okręgowy w Radomiu na rzecz A. S. kwotę 397.923,60 (trzysta dziewięćdziesiąt siedem tysięcy dziewięćset dwadzieścia trzy 60/100) zł z ustawowymi odsetkami:

- od kwoty 366.536,05 (trzysta sześćdziesiąt sześć tysięcy pięćset trzydzieści sześć 05/100) zł od dnia 04.01.2011 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 9.078,30 (dziewięć tysięcy siedemdziesiąt osiem 30/100) zł od dnia 01.01.2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 11.323,03 (jedenaście tysięcy trzysta dwadzieścia trzy 03/100) zł od dnia 01.01.2013 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 10.986,22 (dziesięć tysięcy dziewięćset osiemdziesiąt sześć 22/100) zł od dnia 01.01.2014 r. do dnia zapłaty,

II. w pozostałej części postępowanie w sprawie umarza,

III. zasądza od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Sąd Okręgowy w Radomiu na rzecz A. S. kwotę 8.856 (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego sprawowanego z urzędu przez adwokat M. C.,

IV. odstępuje od obciążania A. S. kosztami zastępstwa procesowego sprawowanego przez Prokuratorię Generalną na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez Sąd Okręgowy w Radomiu.

I C 1092/10

UZASADNIENIE

A. S. wniosła o zasądzenie na jej rzecz od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Sąd Okręgowy w Radomiu kwoty 750.000 zł tytułem odszkodowania, a w tym kwoty 350.000 zł z tytułu utraty prawa własności i 400.000 zł z tytułu utraconych korzyści z odsetkami ustawowymi od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu swego powództwa wskazała, iż Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 11 grudnia 2008 r. stwierdził, że prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 20 kwietnia 2006 r. w części dotyczącej A. S. jest niezgodny z prawem. W wyniku prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 20 kwietnia 2006 r. powódka

utraciła prawo własności gospodarstwa rolnego o powierzchni 9,11 ha położonego w K. , gmina R.. A. S. wskazała, iż właścicielem tego gospodarstwa była od 26 września 1989 r, zarządzała tym gospodarstwem, płaciła zobowiązania i osiągała pożytki aż do 20 kwietnia 2006 r, kiedy po wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu gospodarstwo rolne przejęli jako właściciele I. W. i Z. W.. Powódka wskazała, iż działka siedliskowa była zabudowana: budynkiem gospodarczym, stodołą, oborą, studnią ocembrowaną z przykryciem. Na powierzchni 1,25 ha był sad owocowy, składający się ze 150 drzew, a na powierzchni 1 ha plantacja czarnej porzeczki. Poza tym w skład gospodarstwa wchodził liczny drzewostan olchowy przeznaczony do wycinania drzew na tarcicę. Gospodarstwo rolne wyposażone było w urządzenia rolnicze, a w szczególności urządzenia udojowe z elektrycznym silnikiem, elektrycznego pastucha, żeliwny kocioł do pojenia inwentarza, wszystkie podstawowe maszyny rolnicze: pług, brona, brona talerzowa, kultywator. Budynek mieszkalny był wyposażony w meble, artykuły gospodarstwa domowego, sprzęt AGD. Powódka wskazała, iż wartość utraconego gospodarstwa rolnego wynosi co najmniej 350.0000 zł, w tym wartość gruntów 200.000 zł, wartość naniesień na działce siedliskowej 100.000 zł, urządzeń rolniczych i wyposażenia 50.000 zł. Do pożytków naturalnych z gospodarstwa rolnego należały dochody z uprawy ziemi ornej, dochody z łąk, z uprawy sadu, plantacji czarnej porzeczki, wycinania i sprzedaży olchy na tarcicę – łącznie ok. 100.000 zł rocznie, za okres 4 lat 400.0000 zł. Powódka wskazała, iż przed wytoczeniem niniejszego powództwa wnosila do Sądu Rejonowego w Przysusze Wydział Ksiąg Wieczystych o wykreślenie prawa własności wpisanego na podstawie wyroku niezgodnego z prawem. Sąd Wieczystoksięgowy odmówił dokonania wpisu podnosząc, że wpisy zostały dokonane na podstawie prawomocnego orzeczenia, a powódce przysługuje wyłącznie żądanie naprawienia szkody.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Prezesa Sądu Okręgowego w Radomiu zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz pozwanego od powódki kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu swego stanowiska pozwany podniósł zarzut braku związku przyczynowego pomiędzy wydaniem wyroku przez Sąd Okręgowy w Radomiu z dnia 20 kwietnia 2006 r a szkodą po stronie powódki, który wynika z postawy powódki nie kierującej powództwa w trybie art. 189 k.p.c. lub art. 10 u.k.w.h. przeciwko aktualnym właścicielom nieruchomości. Poza tym pozwany podniósł zarzut przyczynienia się powódki do szkody. W postępowaniu przed Sądem Rejonowym w Przysusze powódka nie zgłosiła zarzutu w trybie art. 25 § 2 k.p.c. tj. odnośnie wartości przedmiotu sporu. Skarga kasacyjna w tamtej sprawie była wyłączona tylko z powodu zbyt niskiej wartości przedmiotu sporu. Powódka nie zgłaszając zarzutu co do wartości przedmiotu sprawy (określonego jako 10 krotnie niższy niż podawana przez powódkę w niniejszej sprawie wartość nieruchomości) zamknęła sobie niejako na własne życzenie drogę do dalszego procedowania w sprawie i uzyskania orzeczenia zgodnego z prawem. Gdyby nie zaniechanie powódki zamykające drogę skardze kasacyjnej to w postępowaniu kasacyjnym przed Sądem Najwyższym powódka uzyskałaby korzystne dla siebie rozstrzygnięcie.

Ostatecznie powódka A. S. wniosła o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty 397.923,60 zł tytułem częściowego (dotyczącego okresu od 2006 r do końca 2013 r) odszkodowania w związku ze szkodą jaką poniosła wskutek wydania prawomocnego orzeczenia, w stosunku do którego Sąd Najwyższy stwierdził jego niezgodność z prawem, na które to odszkodowanie składa się :

- kwota 310.000 zł jako wartość utraconej przez powódkę nieruchomości,
- kwota 8.061,54 zł jako wartość rosnących na tej nieruchomości drzew olszowych,
- kwota 3.083 zł jako wartość znajdujących się w utraconym gospodarstwie rolnym maszyn rolniczych,
- kwota 76.779,06 zł jako wartość dochodów możliwych do uzyskania z utraconego gospodarstwa rolnego za okres od 2006 r do końca 2013 r,

przy czym kwota odszkodowania miałaby być zasądzona z ustawowymi odsetkami:

- od kwoty 366.536,05 zł od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty,

- od kwoty 9.078,30 zł od dnia 01 stycznia 2012 r do dnia zapłaty,

- od kwoty 11.323,03 zł od dnia 01.01.2013 r do dnia zapłaty,

- od kwoty 10.986,22 zł od dnia 01.01.2014 r do dnia zapłaty.

W pozostałej części powódka cofnęła powództwo.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Prezesa Sądu Okręgowego w Radomiu zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wyraził zgodę na cofnięcie pozwu we wskazanej przez powódkę części.

Sąd ustalił, co następuje:

Umową nieodpłatnego przekazania gospodarstwa rolnego z dnia 26 września 1989 r zawartą w formie aktu notarialnego T. M. i O. M. przenieśli na rzecz A. S., swojej siostrzenicy nieodpłatnie własność i posiadanie gospodarstwa rolnego składającego się z: zabudowanej nieruchomości rolnej położonej we wsi K., gm. R. o obszarze 6,92 ha, składającej się z działek oznaczonych numerami: (...), nieruchomości rolnej położonej we wsi S., gm. R. o obszarze 3.900 mkw, składającej się z działek oznaczonych numerami: (...), dla których to nieruchomości prowadzone były księgi wieczyste KW nr (...) i KW nr (...), w których wyłącznym właścicielem nieruchomości rolnych wpisany był T. M., nieruchomości rolnej położonej we wsi K., gmina R. o obszarze 1,19 ha, składającej się z działek oznaczonych numerami (...), dla której prowadzona była księga wieczysta KW nr (...), w której wyłącznym właścicielem wpisana była O. M.. Na nieruchomości zabudowanej znajdował się dom mieszkalny drewniany o czterech izbach, stodoła drewniano - murowana, obora murowana, garaż murowany, garaż przy stodole i przechowalnia płodów rolnych murowana. A. S. ustanowiła na rzecz T. M. i O. M. dożywotnią nieodpłatną służebność osobistą mieszkania polegającą na prawie korzystania przez nich z całego domu mieszkalnego, garażu murowanego oraz jednej trzeciej części budynków gospodarczych. Wydanie przedmiotu umowy nabywcy w posiadanie nastąpiło w dniu zawarcia umowy. (umowa k. 148 – 149v)

W wyniku zawartej umowy A. S. została wpisana jako właściciel ww. nieruchomości w księgach wieczystych prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Przysusze oznaczonych numerami KW nr (...), KW nr (...), KW nr (...). (odpisy z ksiąg wieczystych k. 46 - 48 akt sprawy IC 21/05 Sądu Rejonowego w Przysusze)

Umową z dnia 01.07.1996 r A. S. darowała A. D. niezabudowaną działkę gruntu nr (...) o obszarze 1 ha, położoną we wsi K.. (umowa k. 49 – 50 akt sprawy IC 21/05 Sądu Rejonowego w Przysusze)

Umową z dnia 027.11.2000 r A. D. darował ww. działkę Z. R.. (umowa k. 53 – 54 akt sprawy IC 21/05 Sądu Rejonowego w Przysusze)

A. S. użytkowała przedmiotowe gospodarstwo do kwietnia 2006 r. W skład gospodarstwa użytkowanego przez A. S. wchodził sad jabłoniowy o powierzchni około 1 ha, składający się z ok. 150 - 200 drzew różnych gatunków jabłoni, sadzonych w latach 1960 – 1975, plantacja czarnej porzeczki o powierzchni około 1 ha, zasadzona przed 1980 r., łąki o powierzchni 4,5 ha. Na obrzeżach sadu i łąk rosły drzewa olchy, które były sukcesywnie wycinane przez powódkę i sprzedawane. W gospodarstwie rolnym były maszyny rolnicze takie jak pług ciągnikowy, kultywator, brona zębata, brona talerzowa – wszystkie maszyny przeznaczone do ciągnika, duży żeliwny kocił do pojenia bydła. W gospodarstwie prowadzonym przez powódkę nie było inwentarza żywego. Jedną z nieruchomości była zabudowana budynkami opisanymi w ww. umowie. W budynku mieszkalnym były cztery izby, łazienka, dodatkowe pomieszczenie na pralkę i piec c.o., a ponadto było o użytkowe poddasze, gdzie znajdowały się dwa pokoje bez ogrzewania. W łazience był bojler elektryczny, wanna i toaleta. W domu był hydrofor do pompowania wody ze studni, było szambo. Powódka sprzedawała owoce jabłoni oraz owoce porzeczki i z tego tytułu uzyskiwała dochody. Ponieważ nie miała inwentarza sprzedawała siano uzyskiwane z wchodzących w skład gospodarstwa rolnego łąk. Powódka korzystała z pomocy innych osób w prowadzeniu tego gospodarstwa rolnego. W opisanym wyżej stanie gospodarstwo wraz z wyposażeniem domu

zostało przekazane przez powódkę w kwietniu 2006 r I. i Z. W.. (wyjaśnienia powódki składane w toku sprawy k. 182 – 185, zeznania świadka Z. S. k. 489 - 490)

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 20 kwietnia 2006 r wydanym na skutek apelacji Z. W. i I. W. od wyroku Sądu Rejonowego w Przysusze z dnia 31 października 2005 r zmieniony został zaskarżony wyrok w ten sposób, że uzgodniono z rzeczywistym stanem prawnym treść ksiąg wieczystych prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Przysusze KW nr (...), KW nr (...), KW nr (...) przez wpisanie w działach II tychże ksiąg I. W. oraz Z. W. na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej w miejsce ujawnionego właściciela A. S. oraz treść księgi wieczystej KW nr (...) przez wpisanie w dziale II tej księgi I. W. oraz Z. W. na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej w miejsce ujawnionego właściciela Z. R.. (wyrok k. 163 akt sprawy IC 21/05 Sądu Rejonowego w Przysusze.)

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 12 września 2006 r skarga kasacyjna A. S. została odrzucona, z uwagi na to, iż wartość przedmiotu zaskarżenia została określona na kwotę 35.000 zł. (postanowienie k. 206 akt sprawy IC 21/05 Sądu Rejonowego w Przysusze)

Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006 r zażalenie na to postanowienie złożone przez A. S. zostało oddalone. (postanowienie k. 232 akt sprawy IC 21/05 Sądu Rejonowego w Przysusze)

Wyrokiem z dnia 11 grudnia 2008 r wydanym w sprawie IV CNP 60/08 Sąd Najwyższy stwierdził, że prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 20 kwietnia 2006 r w części dotyczącej A. S. jest niezgodny z prawem. (wyrok k. 65 akt IV CNP 60/08 Sądu Najwyższego)

Pismem z dnia 21 kwietnia 2009 r A. S. wniosła o wpisanie jej w dziale drugim ksiąg wieczystych KW nr (...), KW nr (...), KW nr (...) jako właściciela w miejsce wpisu prawa własności I. W. oraz Z. W., dokonanego na podstawie wyroku sądowego niezgodnego z prawem. Postanowieniem z dnia 14 maja 2009 r Sąd Rejonowy w Przysusze oddalił wnioski powódki jako nieuzasadnione. (postanowienie k. 150 – 151)

Wartość nieruchomości rolnych przekazanych powódce, a utraconych przez nią na skutek wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu (bez nieruchomości oznaczonej nr 933) została określona na kwotę 310.000 zł. (opinia biegłej K. B. k. 202 – 226, ustna opinia złożona na rozprawie w dniu 11 czerwca 2013 r)

Wartość otrzymanych w wyniku umowy z dnia 26 września 1989 r przez A. S. maszyn rolniczych wyniosła 3.083 zł. (opinia biegłego S. S. k. 347 - 351)

W okresie od 2006 r do 2011 r powódka A. S. uzyskiwała z utraconego gospodarstwa rolnego dochody netto w wysokości 54.469,81 zł. (opinia biegłego S. S. k. 347 - 351, k. 405 – 407, ustna opinia złożona podczas rozprawy w dniu 16 kwietnia 2013 r.)

W okresie od 2012 r do 2013 r powódka A. S. uzyskiwała z utraconego gospodarstwa rolnego dochody netto w wysokości 22.309,25 zł. (opinia biegłego S. S. k. 510)

Ze sprzedaży drewna olchowego znajdującego się na terenie gospodarstwa rolnego utraconego przez powódkę mogła ona uzyskać dochód netto w wysokości 8.061,53 zł. (opinia biegłego T. Ł. k. 541 -545, k. 567)

Sąd zważył, co następuje:

W przedmiotowej sprawie powódka jako podstawę swego żądania wskazała art. art. 417¹ § 2 k.c. Zgodnie z brzmieniem tego przepisu, jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności z prawem tego orzeczenia.

Środkiem prawnym mającym na celu kontrolę orzeczeń sądów powszechnych z punktu widzenia legalności jest skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Zgodnie z brzmieniem art. 424¹ § 1 k.p.c. można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie

w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Tym samym, aby prawomocne orzeczenie mogło być przedmiotem skargi konieczne jest łączne zajście dwóch przesłanek. Po pierwsze, przez wydanie orzeczenia stronie została wyrządzona szkoda. Musi więc istnieć związek przyczynowy między wydaniem orzeczenia a powstaniem szkody. Drugą przesłanką jest niemożność zmiany lub uchylenia orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych (zarówno w chwili orzekania co do skargi, jak i w przeszłości). W doktrynie przyjmowane jest, że pojęcie środków prawnych jest szersze od pojęcia środków zaskarżenia. Przez środki prawne należy więc rozumieć zwyczajne środki odwoławcze, inne środki zaskarżenia (w rozumieniu art. 363 § 1, określane również mianem szczególnych, jak np. zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, sprzeciw wobec nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, sprzeciw wobec wyroku zaocznego), nadzwyczajne środki zaskarżenia (lub odwoławcze - przede wszystkim skarga kasacyjna i skarga o wznowienie postępowania), ale także instytucje niebędące środkami zaskarżenia, umożliwiające ponowne orzekanie w sprawie prawomocnie osądzonej. W tym miejscu wskazać należy, iż zgodnie z treścią art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna zawierać uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga ta dotyczy. Warunek ten jest spełniony wtedy, gdy strona skarżąca złoży oświadczenie, że szkoda nastąpiła, wskazując jej rodzaj i rozmiar, a ponadto powoła lub przedstawi dowody lub inne środki uwiarygodniające jej twierdzenie. Ponadto skarżąca może powoływać się tylko na taką szkodę, która została już wyrządzona na skutek wydania zaskarżonego orzeczenia, a nie na szkodę, która może powstać dopiero w przyszłości. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie służy bowiem zapobieganiu wyrządzeniu szkody, mogącej powstać na skutek jego wydania, lecz jest środkiem prawnym, który w razie jego uwzględnienia będzie stanowić podstawę wystąpienia z powództwem przeciwko Skarbowi Państwa o naprawienie szkody wyrządzonej tym orzeczeniem. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2006 r. IV CNP 7/05). Jak wskazał to Sąd Najwyższy w swoim orzeczeniu podstawy do wniesienia skargi nie stwarza szkoda w znikomym lub symbolicznym rozmiarze (wyroku z dnia 27 sierpnia 2008 r., II CNP 43/08, LEX nr 794001).

Powyższe twierdzenia prowadzą do wniosku, że uwzględnienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oznacza, że Sąd Najwyższy uznał istnienie związku przyczynowego pomiędzy wydaniem orzeczenia niezgodnego z prawem a szkodą. W świetle wyżej cytowanych przepisów brak jest podstaw do uznania, że przy rozpoznawaniu skargi Sąd Najwyższy może poprzestać jedynie na uprawdopodobnieniu szkody i związku przyczynowego pomiędzy szkodą a orzeczeniem będącym przedmiotem skargi.

W przedmiotowej sprawie Sąd Najwyższy wydając wyrok z dnia 11 grudnia 2008 r stwierdził, że wystąpiły przesłanki określone w treści art. 424¹ § 1 k.p.c. , a tym samym prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 20 kwietnia 2006 r w części dotyczącej A. S. jest niezgodny z prawem.

Uwzględniając skargę Sąd Najwyższy przesądził o wystąpieniu szkody po stronie powódki na skutek wydania prawomocnego wyroku z dnia 20 kwietnia 2006 r. Bezprawność działania lub zaniechania funkcjonariusza, szkoda oraz normalny związek przyczynowy między bezprawnym zachowaniem sprawcy a szkodą został zatem przesądzony już na etapie postępowania przed Sądem Najwyższym. Tym samym zarzuty pozwanego dotyczące braku adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy szkodą a wydaniem prawomocnego orzeczenia uznać należy za nieuzasadnione. Powódka A. S. wyczerpała możliwe do wniesienia w sprawie o sygn. akt IC 21/05 Sądu Rejonowego w Przysusze środki prawne. Sąd Najwyższy uwzględniając skargę nie znalazł podstaw do przyjęcia za uzasadnioną tezy przedstawianej obecnie przez pozwanego, aby powódka nie zgłaszając zarzutu co do wartości przedmiotu sprawy zamknęła sobie na własne życzenie drogę do dalszego procedowania w sprawie i uzyskania orzeczenia zgodnego z prawem, poprzez brak możliwości wniesienia skargi kasacyjnej.

W uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2005 r., (...) 1/05, Sąd ten wskazał, iż skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia służy wyłącznie przesądzeniu jednej z przesłanek deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, a jej wniesienie nie może spowodować żadnych zmian w zaskarżonym orzeczeniu, ani jego uchylenia, poza wyjątkiem przewidzianym w art.

424¹¹ § 3 k.p.c. Stwierdzenie niezgodności z prawem określonego prawomocnego orzeczenia nie eliminuje go z obrotu prawnego, lecz jedynie otwiera - w sensie materialnoprawnym - drogę do procesu w celu dochodzenia roszczenia odszkodowawczego (T. Ereciński, Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (w:) Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtysińskiemu, Warszawa 2005, s. 1002). Tym samym uwzględnienie skargi sprzyja bezpieczeństwu obrotu prawnego, nie destabilizując ukształtowanego lub ustalonego stanu prawnego. Zaskarżone orzeczenie, mimo swej oczywistej wadliwości, nadal bowiem wywołuje skutki prawne. Wyrównanie zaś szkody wyrządzonej jego wydaniem ma stanowić rekompensatę takiego stanu rzeczy. Ani doktryna, ani orzecznictwo Sądu Najwyższego nie wskazują na to, aby uwzględnienie skargi i wydane na tej podstawie orzeczenie mogło stanowić podstawę do wszczęcia innych postępowań sądowych zmierzających do zmiany stanu prawnego wynikającego z zaskarżonego orzeczenia.

W świetle powyższego zarzut podnoszony przez stronę pozwaną o braku związku przyczynowego pomiędzy szkodą po stronie powódki a wydaniem wyroku przez Sąd Okręgowy w Radomiu, wynikający z postawy powódki nie kierującej powództwa w trybie art. 189 k.p.c. lub art. 10 u.k.w.h. przeciwko aktualnym właścicielom nieruchomości uznać należy za całkowicie nieuzasadniony.

Powódka na skutek wydania orzeczenia przez Sąd Okręgowy w Radomiu straciła własność gospodarstwa rolnego, które miało określoną wartość majątkową, a przy tym przynosiło stałe dochody. Powódka poniosła zatem określoną szkodę i ma prawo domagać się wyrównania tej szkody. Potwierdza to treść wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2004 r. III CK 485/03, w którym wskazano, iż osoba, która wskutek niezgodnego z prawem orzeczenia Sądu poniosła szkodę, może dochodzić rekompensaty od Skarbu Państwa. Warunkiem koniecznym do występowania z takimi żądaniami jest istnienie rzeczywistego i adekwatnego związku przyczynowo-skutkowego między błędnym orzeczeniem Sądu a szkodą poniesioną przez skarżącego. (LEX nr 132217, M. Prawn. 2004/23/1063)

Ponieważ w zawartej w art. 417¹ § 2 k.c. regulacji nie przewidziano jakiegokolwiek odmienności co do pojęcia szkody, dlatego też zastosowanie w tym zakresie znajdują ogólne reguły odnoszące się do uszczerbku majątkowego.

Zgodnie z art. 361 § 2 k.c. naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. Strata obejmuje zmniejszenie aktywów lub zwiększenie pasywów powoda, a więc rzeczywisty uszczerbek w majątku należącym do niego w chwili zdarzenia, za które odpowiedzialność została przypisana pozwanemu. Natomiast utracone korzyści obejmują tę część majątku poszkodowanego, o którą się jego aktywa nie powiększyły lub pasywa nie zmniejszyły, a skutek ten nastąpiłby, gdyby nie owe zdarzenie sprawcze, za które odpowiedzialność została przypisana pozwanemu (np. utrata korzyści z władania rzeczą).

W tej sprawie poza sporem jest wielkość gospodarstwa rolnego utraconego przez powódkę, rodzaj nieruchomości wchodzących w skład tego gospodarstwa. Wartość tych nieruchomości rolnych została ustalona przez biegłego sądowego na kwotę 310.000 zł. Przedmiotem wyceny nie była działka oznaczona nr (...), którą powódka darowała na rzecz swojego krewnego w czasie, gdy władała gospodarstwem rolnym. Biegła K. B. sporządzająca opinię w ww. zakresie dokonała oględzin wycenianych nieruchomości, zapoznała się z całym materiałem dowodowym zebrany w sprawie, szczegółowo analizowała rynek nieruchomości rolnych. Wątpliwości i zarzuty strony pozwanej do przedmiotowej opinii zostały wyjaśnione przez biegłą w ustnej opinii uzupełniającej złożonej w dniu 11.06.2013 r. W szczególności biegła jednoznacznie stwierdziła, iż opinię sporządziła według stanu nieruchomości na dzień 20.04.2006 r, ale według cen z daty sporządzania opinii. Wątpliwe sformułowania w tym zakresie w treści opinii głównej zostały przez biegłą tym samym sprostowane. W ocenie Sądu zarzuty pozwanego dotyczące dokonania przez biegłą oględzin wycenianych nieruchomości uznać należy za całkowicie nieuzasadnione. Oględziny nieruchomości były niezbędnym elementem przygotowawczym do wydania opinii w tej sprawie. Mając na uwadze powyższe Sąd uznał opinię za rzetelną i w pełni wiarygodną.

Jak wynika z wyjaśnień A. S. z prowadzenia gospodarstwa rolnego otrzymywała ona określone dochody. Powódka wskazała, iż dochody te uzyskiwała ze sprzedaży owoców jabłoni, owoców porzeczek, sprzedaży siana z łąk wchodzących w skład gospodarstwa rolnego oraz sprzedaży drzewa olchowego porastającego część nieruchomości.

Wyjaśnienia powódki w tym zakresie zostały potwierdzone zeznaniami świadka Z. S.. Sąd zarówno zeznania świadka jak i wyjaśnienia powódki w tym zakresie uznał za wiarygodne. Brak jest dowodów przeciwnych w tej sprawie, które podważyłyby wiarygodność zeznań tych osób. Mając na uwadze powyższe ustalenia Sąd w toku niniejszej sprawy dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu rolnictwa, który oszacował wartość dochodu z utraconego przez powódkę gospodarstwa rolnego. Jak wynika z wyliczeń przedstawionych przez biegłego za lata 2006 – 2011 wartość tego dochodu wyniosłaby netto kwotę w wysokości 54.469,81 zł. Biegły uwzględniając część zarzutów strony pozwanej dokonał stosownej korekty wyliczenia tych dochodów wskazanych w głównej opinii jako kwota 57.750 zł do kwoty w wysokości 54.469,81 zł. W ocenie Sądu opinia biegłego w tym zakresie została sporządzona rzetelnie, z wykorzystaniem wiedzy specjalnej biegłego, a także przy uwzględnieniu stanu faktycznego wynikającego z zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności charakteru i sposobu prowadzenia gospodarstwa rolnego przez powódkę. Biegły S. S. (2) odniósł się merytorycznie do wszystkich zarzutów zgłaszanych przez stronę pozwaną w swoich opiniach uzupełniających. Tym samym Sąd opinię uznał za w pełni wiarygodną. Wartość dochodów z tego gospodarstwa rolnego w okresie od 2012 r do 2013 r została określona przez biegłego S. S. (2) na kwotę netto w wysokości 21.431,70 zł. W dokonanym zsumowaniu poszczególnych upraw i uzyskiwanych z nich dochodów w poszczególnych latach w opinii wkraśl się błąd rachunkowy. Dochody uzyskiwane z uprawy czarnej porzeczki w latach 2012 i 2013 r zostały przez biegłego błędnie zsumowane. Podany przez biegłego dochód w kwotach 4.165,55 i 3.781,01 zł po zsumowaniu daje kwotę 7.946,56 zł, a nie wskazaną w wyliczeniu kwotę 7.061,09 zł. Mając na uwadze ten błąd rachunkowy Sąd dokonał ponownego zsumowania podanych w opinii kwot dochodu uzyskiwanego z uprawy porzeczki czarnej, jabłek i sprzedaży siana. Po dokonaniu tych obliczeń rachunkowych powstała kwota 22.309,25 zł. Taką też kwotę Sąd przyjął jako wartość utraconego dochodu za lata 2012 – 2013. Mimo błędu rachunkowego Sąd opinię uznał za w pełni wiarygodną z przyczyn podanych wyżej. Jak wynika z treści opinii biegłego z zakresu leśnictwa powódka z tytułu sprzedaży drewna olchowego znajdującego się na terenie utraconego gospodarstwa rolnego mogła uzyskać dochód netto w wysokości 8.061,54 zł. Również ta opinia została w ocenie Sądu sporządzona w sposób w pełni rzetelny i jest dla Sądu wiarygodna. Biegły wydał swoją opinię po przeprowadzeniu oględzin na gruncie i zweryfikowaniu w ten sposób twierdzeń powódki.

Jak wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego powódka własność przedmiotowego gospodarstwa rolnego nabyła na podstawie umowy nieodpłatnego przekazania gospodarstwa rolnego. Tym samym wraz z gospodarstwem rolnym powódka nabyła własność znajdujących się w tym gospodarstwie maszyn rolniczych. Wydając orzeczenie z dnia 20 kwietnia 2006 r Sąd Okręgowy w Radoniu uznał, że umowa o przekazaniu gospodarstwa rolnego zawarta pomiędzy małżonkami T. i O. M. a małżonkami I. i Z. W. w dniu 3 stycznia 1979 r została konwalidowana, sporządzona z zachowaniem formy przewidzianej w ustawie, a zatem efektem tego stanu jest nieskuteczność późniejszych umów, mocą których A. S. i Z. R. zostały wpisane jako właścicielki w księgach wieczystych prowadzonych dla nieruchomości. Tym samym powódka A. S. zobowiązana została do wydania małżonkom Z. i I. W. całego gospodarstwa rolnego w takim stanie jak zostało jej przekazane, łącznie ze znajdującymi się w tym gospodarstwie maszynami rolniczymi pierwotnie stanowiącymi własność małżonków T. i O. M.. Jak wynika z opinii biegłego z zakresu rolnictwa wartość otrzymanych w wyniku umowy z dnia 26 września 1989 r przez A. S. maszyn rolniczych wyniosła kwotę 3.083 zł. Opinia biegłego S. S. jest w tym zakresie jednoznaczna i w pełni wiarygodna dla Sądu. Zarzuty do tej opinii zgłaszane przez pozwanego zostały przez biegłego wyjaśnione w opinii uzupełniającej.

Mając na uwadze powyższe ustalenia Sąd uznał, iż całkowita wartość szkody poniesionej przez powódkę na skutek wydania przez Sąd Okręgowy orzeczenia z dnia 20 kwietnia 2006 r wyniosła 397.923,60 zł. Taką też kwotę Sąd uznał za uzasadnioną i udowodnioną w toku tego procesu.

Odsetki od tak wyliczonej kwoty odszkodowania Sąd uwzględnił zgodnie z żądaniem powódki. Roszczenie powódki stało się wymagalne z chwilą wydania prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem. Powódka wniosła jednak o to, aby odsetki ustawowe od kwoty 366.536,05 zł (poniesionej straty, na którą składają się wartość gospodarstwa rolnego – 310.000 zł, wartość maszyn rolniczych w kwocie 3.083 zł, wartość drzewa olchowego w kwocie 8.061,54 zł, utraconych przez powódkę dochodów za lata 2006 – 2010 w wysokości 45.391,51 zł) zostały uwzględnione od dnia doręczenia pozwu reprezentantowi Skarbu Państwa do dnia zapłaty. Takie stanowisko uznać należy za

uzasadnione, w przypadku bowiem świadczeń bezterminowych jakim jest odszkodowanie dłużnik powinien spełnić świadczenie niezwłocznie po wezwaniu go przez wierzyciela do wykonania. W tej sprawie pozew został doręczony stronie pozwanej w dniu 03.01.2011 r, a zatem bieg odsetek rozpoczął się od dnia następnego tj. 04.01.2011 r. W zakresie żądania powódki w części dotyczącej utraconych dochodów za lata 2011, 2012, 2013 wносиła ona o zasądzenie odsetek od wskazanych kwot począwszy od dnia 01 stycznia roku następnego. Przy czym za rok 2011 kwota utraconego dochodu została wyliczona na 9.078,30 zł. Wyliczenie to wynika ze skorygowanej przez biegłego S. S. kwoty w opinii uzupełniającej. Podając skorygowaną kwotę, biegły nie rozbił jej na poszczególne lata, tak jak zrobił to w opinii głównej. Tym samym powódka zasadnie przyjęła wyliczenie poprzez podzielenie kwoty 54.469,81 zł na sześć części (sześć lat objętych opinią). W ten sposób dochód za rok 2011 został określony na kwotę 9.078,30 zł, a dochód za lata 2006 – 2010 na wskazaną wyżej kwotę 45.391,51 zł. Pozostałe dwie kwoty w wysokości 11.323,03 zł i 10.986,22 zł wynikają z omówionej wcześniej opinii biegłego, dotkniętej błędem rachunkowym. Ponieważ powódka w toku niniejszego postępowania nie zwiększając wartości przedmiotu sprawy rozszerzyła swoje żądanie w zakresie utraconych dochodów na kolejne lata do 2013 r włącznie, tym samym żądanie w zakresie zasądzenia odsetek od dat wymagalności tych roszczeń tj. od chwili upływu kolejnych lat, których dotyczą żądania, uznać należy za uzasadnione.

Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia zarzutu przyczynienia się powódki do powstania i rozmiaru szkody. Jak wynika z wcześniejszych rozważań, w razie przyjęcia przez Sąd Najwyższy, iż szkoda doznana przez powódkę jest szkodą w znikomym lub symbolicznym rozmiarze, nie doszło by do uwzględnienia skargi A. S.. Gdyby zatem Sąd Najwyższy przyjął współodpowiedzialność powódki za powstanie szkody w jej majątku poprzez nieskuteczne wniesienie skargi kasacyjnej, nie uwzględniłby skargi powódki o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia Sądu. Poza tym jak wynika z treści postanowienia Sądu Okręgowego w Radomiu odrzucającego skargę kasacyjną powódki wartość przedmiotu zaskarżenia nie może być większa od przedmiotu sporu, który w tej sprawie został przez małżonków I. i Z. W. określony na kwotę 35.000 zł. Zgodnie z brzmieniem art. 25 § 1 k.p.c. wartość przedmiotu sporu oznaczona przez powoda podlega sprawdzeniu przez Sąd zarówno co do zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, jak i co do zgodności z przepisami art. 20-24 k.p.c. Jest to obowiązek Sądu w razie powzięcia wątpliwości co do prawidłowego oznaczenia wartości przedmiotu sporu. W tej sprawie Sąd Rejonowy w Przysusze nie miał wątpliwości ,co do prawidłowego oznaczenia wartości przedmiotu sporu przez powodów. Powódka w początkowym etapie tego postępowania zastępowana była przez swoją córkę, a nie profesjonalnego pełnomocnika procesowego. Trudno zatem uznać, aby powódka była na tyle przewidująca procesowo, żeby już przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy kalkulowała możliwość wniesienia skargi kasacyjnej w przyszłości i pod tym kątem ustalała wartość przedmiotu sprawy. Strona występując do Sądu o ochronę swoich praw i roszczeń ma prawo być przekonana, że wydane przez Sąd orzeczenie, nawet gdy jest dla niej niekorzystne będzie zgodne z obowiązującymi przepisami prawem. Powódka wyczerpała wszystkie dostępne jej środki prawne zmierzające do zmiany wyroku wydanego przez Sąd Okręgowy w Radomiu. Zatem dochowała należytej staranności w tym zakresie. Gdyby jednak uznać hipotetycznie ,że powódka przyczyniła się do powstania szkody poprzez niezgłoszenie zarzutu co do wartości przedmiotu sprawy i zamknięcie sobie drogi do złożenia skargi kasacyjnej, to w okolicznościach faktycznych tej sprawy obniżenie należnego powódce odszkodowania byłoby nieuzasadnione. Zarzut przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody nie oznacza automatycznie, że odszkodowanie powinno zostać obniżone. Decydują o tym okoliczności faktyczne sprawy. Jak wynika z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 r, Sąd Okręgowy w Radomiu przy wydaniu wyroku z dnia 20 kwietnia 2006 r w sposób rażąco naruszył przepisy prawa, które podlegały jednolitej wykładni zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie. Powódka na skutek tego wyroku utraciła prawo własności nieruchomości rolnych. Zatem konsekwencje tego wyroku były bardzo daleko idące w prawa przynależne powódce i skutkujące wymiernym, znacznym uszczerbkiem majątkowym. Te okoliczności w ocenie Sądu uzasadniają twierdzenie ,iż brak jest podstaw do obniżenia należnego powódce odszkodowania o ewentualny stopień przyczynienia się do powstania szkody. Z uwagi na powyższe Sąd nie znalazł także podstaw do nieuwzględnienia powództwa lub obniżenia wartości odszkodowania w oparciu o treść art. 5 k.c.

Z uwagi na to ,iż powódka cofnęła powództwo ponad kwotę uwzględnioną w wyroku, a pozwany wyraził zgodę na cofnięcie powództwa w tym zakresie, Sąd w tej części postępowanie w sprawie umorzył.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w wyroku. Sąd zasądził od pozwanego na rzecz A. S. zwrot kosztów zastępstwa procesowego sprawowanego z urzędu przez adwokat M. C. w wysokości określonej w treści § 6 pkt. 7 i § 2 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd oparł na treści art. 100 k.p.c. uznając, iż zasady słuszności oraz charakter sprawy (określenie należnej powódce sumy odszkodowania zależało od oceny Sądu) uzasadniają obciążenie pozwanego całością kosztów procesu należnych powódce. Tym samym Sąd odstąpił od obciążania powódki kosztami zastępstwa procesowego sprawowanego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa w części dotyczącej cofniętego powództwa.